

RETTENS DOM (Tredje Afdeling)

26. september 1990 *

I sag T-122/89,

F., forhenværende tjenestemand i Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, med bopæl i Ajaccio, ved advokat G. Vandersanden, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat A. Schmitt, 62, avenue Guillaume,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved H. van Lier, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af advokat C. Verbraecken, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg, Centre Wagner, Kirchberg,

sagsøgt,

støttet af

Société Royale belge, med hjemsted i Watermael-Boitsfort (1170 Bruxelles), ved advokat F. van der Mensbrugge, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat A. Wildgen, 23, rue Aldringen,

intervenient,

angående annullation af Kommissionens afgørelse af 15. juli 1988, hvorved graden for sagsøgerens varige, erhvervsbetingede invaliditet blev fastsat til 50%,

* Processprog: fransk.

har

RET TEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Saggio, og dommerne B. Vesterdorf og K. Lenaerts,

justitssekretær: fuldmægtig B. Pastor

på grundlag af skriftvekslingen og efter mundtlig forhandling den 4. juli 1990, afsagt følgende

Dom

Faktiske omstændigheder og skriftveksling

- 1 Sagsøgeren, F., blev ansat i Kommissionen i 1975 og blev fastansat som tjenestemand i lønklasse A5 med virkning fra 1. april 1980. Efter at det var kommet til et voldsomt sammenstød mellem sagsøgeren og generaldirektøren for Personale og Administration den 6. oktober 1982, blev der truffet afgørelse om, at sagsøgeren skulle fjernes fra tjenesten uden reduktion eller frakendelse af retten til alderspension. Efter at Domstolen havde annulleret denne afgørelse på grund af utilstrækkelig begrundelse (dom af 29. januar 1985, F. mod Kommissionen, 228/83, Sml. s. 275), traf Kommissionen den 6. maj 1985 en ny, behørigt begrundet afgørelse om sagsøgerens fjernelse fra tjenesten uden reduktion eller frakendelse af retten til alderspension. Ved dom af 5. februar 1987 frifandt Domstolen Kommissionen i den sag, sagsøgeren havde anlagt til prøvelse af sidstnævnte afgørelse (F. mod Kommissionen, 403/85, Sml. s. 645).
- 2 Efter at den første afgørelse om fjernelse fra tjenesten var annulleret, indgav F. den 22. marts 1985 en ansøgning i henhold til tjenstemandsvedtægts artikel 78 (herefter benævnt »vedtægten«), hvorefter »... den tjenestemand, der er ramt af vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, og medfører, at den pågældende er ude af stand til at gøre tjeneste i en stilling i hans tjenestegruppe, [er] berettiget til invalidepension«.

Ansøgningen gav anledning til en brevveksling mellem sagsøgeren og Kommissionen, der kan sammenfattes således:

- Som svar på ansøgningen i henhold til artikel 78 og efter at den anden afgørelse om fjernelse fra tjenesten var truffet den 6. maj 1985, meddelte generaldirektøren for Personale og Administration ved skrivelse af 11. juni 1985 sagsøgeren, at »som følge af den (nye) afgørelse om fjernelse fra tjenesten med virkning fra den 31. maj 1985 (havde) det herefter intet formål at foretage yderligere i Deres invaliditetssag«;
 - efter at have modtaget denne skrivelse sendte sagsøgeren den 26. juni 1985 en skrivelse til generaldirektøren, hvori han protesterede mod afgørelsen af 11. juni og anmodede om, at sagen i henhold til artikel 78 blev fremmet. Den 27. juni 1985 sendte han endvidere en protestskrivelse til Kommissionens formand og anførte herved, at han havde indgivet ansøgning i henhold til vedtægtens artikler 73 og 78, og at den måde, hvorpå Kommissionen den 11. juni 1985 havde ytret sig om hans ansøgning af 22. marts 1985 »både var i strid med fællesskabsbestemmelsernes ånd og bogstav...«;
 - ved en skrivelse af 28. januar 1986 til sagsøgte som svar på en skrivelse af 21. januar 1986, der kun nævnte den i henhold til artikel 73 rejste sag, krævede sagsøgeren ikke alene ydelser efter artikel 73, men også efter artikel 78.
- 3 Den 15. maj 1985 indgav sagsøgeren desuden ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 73, hvorefter »... tjenestemanden fra tiltrædelsesdagen [sikres] imod risiko for erhvervs sygdomme og ulykker.« Kommissionen iværksatte herefter proceduren for sådanne sager som foreskrevet i den ordning, hvori institutionerne efter fælles aftale i henhold til vedtægtens artikel 73, stk. 1, har fastsat sikringsbetingelserne (herefter benævnt »ordningen«). Det bestemmes navnlig i ordningen, at »afgørelse om fastsættelse af tjenstemandens invaliditetsgrad træffes, efter at hans læsioner er konsolideret« (artikel 20). I medfør af ordningens artikel 21 gav ansættelsesmyndigheden den 28. juli 1987 sagsøgeren meddelelse om udkastet til afgørelsen om invaliditetsgradens fastsættelse og vedlagde de konklusioner, der var afgivet af den af institutionen udpegede læge, professor De Buck. I udkastet var sagsøgerens invaliditetsgrad fastsat til 60%, hvoraf 30% var erhvervsbetinget. Efter at sagsøgeren havde fået denne meddelelse, anmodede han i medfør af ordningens artikel 21 om, at lægeudvalget afgav udtalelse. Lægeudvalget — som består af tre læger, én udpeget af ansættelsesmyndigheden, én af tjenestemanden eller af de øvrige ydelsesberettigede og én af disse to læger i fællesskab — skal efter arbejdets slutning anføre sine konklusioner i en erklæring, som tilsendes ansættelsesmyndigheden samt tjenestemanden eller de øvrige ydelsesberettigede.

- 4 Lægeudvalget konkluderede den 26. maj 1988, at sagsøgerens sygdom var stationær og fastsatte graden af vedvarende, delvis invaliditet til 80% fordelt på følgende måde: 12% måtte tilskrives sagsøgerens tilstand før ansættelsen i Fællesskaberne og »i øvrigt, dvs. for 68%'s vedkommende har invaliditeten oprindelse i tjenesten i Fællesskaberne, og der foreligger ikke andre medvirkende invaliditetsårsager«. I de nævnte 68% medregnede udvalget en invaliditet på 18% som fremkaldt af hændelsen den 6. oktober 1982, der var anledning til, at sagsøgeren blev fjernet fra tjenesten.
- 5 I afgørelsen af 15. juli 1988 anførte sagsøgte, at lægeudvalget ved i den erhvervsbetingede invaliditet at medregne en invaliditet på 18% som fremkaldt af den ovennævnte hændelse den 6. oktober 1982 »var gået ud over udvalgets opgave ved således at bedømme de retsvirkninger, der følger af de medicinske konklusioner, en bedømmelse som alene tilkommer administrationen«. Kommissionen henviser i den nævnte afgørelse til Domstolens dom af 21. januar 1987, Rienza mod Kommissionen (76/84, Sml. s. 315), til støtte for, at de 18% ikke kan tages i betragtning under ordningen for dækning af risikoen for erhvervs sygdomme efter vedtægtens artikel 73; Kommissionen anerkender herefter en invaliditetsgrad på 50% for sagsøgeren under henvisning til nævnte artikel. Den 7. oktober 1988 indgav sagsøgeren i medfør af vedtægtens artikel 90, stk. 2, en klage over den nævnte afgørelse. Før udløbet af søgsmålsfristen i vedtægtens artikel 91, stk. 3, andet led, afviste Kommissionen udtrykkeligt klagen den 20. april 1989. Herefter indgav sagsøgeren stævning til Domstolens Justitskontor den 5. juli 1989 — inden for fristen på tre måneder fra det udtrykkelige afslag, jf. den nævnte vedtægtsbestemmelse in fine — med påstand om annullation af afgørelsen af 15. juli 1988.
- 6 Hele skriftvekslingen er gennemført for Domstolen. Ved kendelse af 15. november 1989 henviste Domstolen sagen til Retten under henvisning til artikel 3, stk. 1, i Rådets afgørelse af 24. oktober 1988 om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans. Ved kendelse af 23. januar 1990 tillod Retten Société Royale belge at intervenere til støtte for Kommissionens påstande, for så vidt de angår anvendelsen af vedtægtens artikel 73. På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Efter Rettens anmodning har sagsøgeren under retsmødet fremlagt klagen, som blev indgivet ved skrivelse af 26. juni 1985 til generaldirektøren for Personale og Administration over afgørelsen af 11. juni 1985, samt skrivelser af 21. januar 1986 til sagsøgeren fra den pågældende kontorchef.

Parternes påstande

7 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- nærværende søgsmål antages til påkendelse, og der gives sagsøgeren medhold;
- følgelig annulleres Kommissionens afgørelse som meddelt i R. Hays skrivelse af 15. juli 1988, hvorved graden for sagsøgerens varige, erhvervsbetingede invaliditet blev nedsat til 50%;
- sagsøgeren tilkendes erstatning med et beløb svarende til 24 måneders løn for en tjenestemand i lønklasse A 5/6;
- sagsøgte tilpligtes at betale samtlige sagsomkostninger.

Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

- frifindelse i det hele og med hensyn til det andet anbringende principalt afvisning, subsidiært frifindelse;
- sagsøgeren tilpligtes at betale sine egne omkostninger i henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, jf. artikel 70.

Anbringendet om tilsidesættelse af vedtægtens artikel 73

- 8 For så vidt angår fastsættelsen af den erhvervsbetingede invaliditetsgrad, har sagsøgeren bestridt den anfægtede afgørelses begrundelse. I modsætning til Kommissionen er han af den opfattelse, at lægeudvalget ikke har overskredet sin kompetence og navnlig da det udtalte sig om årsagen til den omtvistede invaliditet på 18% ikke har grebet ind i administrationens enekompetence til at bedømme, hvilke retsvirkninger, der skal drages af de lægelige konstateringer. Sagsøgeren støtter sig først og fremmest på lægeudvalgets erklæring. Som sagsøgeren specielt har fremhævet under retsmødet, fastslår erklæringen, at invaliditeten på 18%, der henføres til hans handling den 6. oktober 1982, i realiteten dels skal ses som en erhvervsbetinget forværring af sagsøgerens helbredstilstand ved hans ansættelse i Kommissionen, dels som en følge af »hans mange genvordigheder i tjenesten«, som dokumenteres i

de sagkyndige erklæringer: Han har herved gjort gældende, at det er udtryk for en rent lægelig vurdering, at de 18% er betragtet som en følge af en erhvervssygdom, der forelå før hændelsen den 6. oktober 1982. På dette punkt adskiller nærværende sag sig fra Rienzi-sagen, hvor den pågældende tjenstemands forhold, som gav anledning til disciplinære sanktioner, der fremkaldte hans sygdom, ikke — i modsætning til sagsøgeren i nærværende sag — var knyttet til en allerede indtrådt erhvervssygdom. Sagsøgeren udleder heraf, at det i nærværende sag er administrationen, som har overskredet grænserne for sin beslutningskompetence ved efter eget forogdtbefindende og uden begrundelse at fravige lægeudvalgets konklusioner, hvorimod det tilkom administrationen at fastslå »de direkte, umiddelbare og uomtvistelige retsvirkninger« af lægeudvalgets erklæring, som enstemmigt var vedtaget efter en saglig, grundig undersøgelse.

- 9 Sagsøgte har heroverfor anført, at spørgsmålet, om den vedtægtsstridige adfærd den 6. oktober 1982 skyldes en erhvervsbetinget psykose, er helt irrelevant under en invaliditetssag. Sagsøgte har i denne forbindelse understreget, at lægeudvalget fandt, at sagsøgeren var ansvarlig for sine handlinger på tidspunktet for hændelsen den 6. oktober 1982. Dette fremgår af Kommissionens afgørelse af 6. maj 1985, hvorved det som disciplinær sanktion bestemtes, at sagsøgeren skulle fjernes fra tjenesten.

Sagsøgte har til støtte for sit synspunkt henvist til Rienzi-dommen, hvor Domstolen — uden at tillægge det betydning om den vedtægtsstridige opførsel skyldtes en erhvervssygdom i forvejen — udtalte, at kun en erhvervssygdom, der følger af »forskriftsmæssigt udførte opgaver«, kan begrunde anvendelsen af vedtægtens artikler 73 og 78, stk. 2 (præmis 10). Ifølge sagsøgte ville det nemlig »stride mod begrebet erhvervssygdom at lade det omfatte sygdomme, der skyldes forhold, som ikke har sammenhæng med tjenesten eller som strider mod tjenstemandens grundlæggende tjenstlige forpligtelser«. Heraf udleder sagsøgte, at Lægeudvalget har overskredet sin kompetence ved at konkludere, at den vedvarende invaliditet på 18%, som kan tilskrives hændelsen den 6. oktober 1982, giver ret til ydelse i medfør af vedtægtens artikel 73. Kommissionen har således anført, at efter fast praksis »er spørgsmålet, om den nævnte begivenhed og dens følger virkninger for sagsøgerens helbred udgjorde en risiko, som fulgte af udøvelsen af funktioner, der er dækket efter artikel 73, eller om det tværtimod er en risiko, der er udløst af

sagsøgerens tilsidesættelse af sine forpligtelser i henhold til vedtægten, et retsspørgsmål, som det tilkommer ansættelsesmyndigheden at besvare (Rienzi-dommen, præmis 20)«. Kommissionen har derfor ikke overskredet sin kompetence ved i sin afgørelse at fravige Lægeudvalgets konklusioner, for så vidt angår invaliditet på 18%, som tilskrives hændelsen den 6. oktober 1982.

- 10 Intervenienten støtter i det hele Kommissionens indlæg. Intervenienten har navnlig understreget, at Lægeudvalget udtalte sig om et juridisk spørgsmål i sin erklæring om, at invaliditeten på 18%, der skyldes hændelsen den 6. oktober 1982, er erhvervsbetinget, idet udvalget ikke fandt det »rimeligt«, at der ikke skulle tilkomme sagsøgeren en ydelse for denne del af invaliditeten.
- 11 Det er derfor fornødent at fastlægge det faktiske indhold af Lægeudvalgets erklæring, som er omtvistet mellem parterne.
- 12 Retten skal indledningsvis bemærke, at Lægeudvalget i sin erklæring til ansættelsesmyndigheden klart har ansat den endelige vedvarende, delvise invaliditet til 80%, hvoraf 12% skal henføres til sagsøgerens helbredstilstand ved sin ansættelse i Fællesskaberne, og invaliditeten »i øvrigt, dvs. for 68%’s vedkommende, har... op-rindelse i tjenesten i Fællesskaberne, og der foreligger ikke andre, medvirkende invaliditetsårsager« (side 26 i Lægeudvalgets erklæring).
- 13 Det fremgår desuden af erklæringens begrundelse, at Lægeudvalget klart og ubestrideligt har påvist, at den omtvistede invaliditet på 18% er erhvervsbetinget i henhold til vedtægtens artikel 73 og den gældende ordning. Lægeudvalget har nemlig i erklæringens afsnit »Drøftelse« begrundet sine resultater på følgende måde: »Udvalget anser det for klart, at hændelsen den 6. oktober 1982 er en direkte følge af de problemer i tjenesten, som patienten havde haft i flere år. Den voldelige adfærd, som er blevet lagt patienten til last, er netop et udslag af patientens neurose og en konstitutiv del af denne... Udvalget mener derfor, at den delvise, vedvarende uarbejdsdygtighed, jr. herom udvalgets konklusioner, i det hele

skyldes de arbejdsbetingelser, som F. har haft under udførelsen af sine opgaver, og som har været den væsentligste årsag til, at hans gamle sygdomstilstand er blevet forværret« (udvalgets erklæring, s. 23, 24).

- 14 Lægeudvalget har hermed i fornødent omfang påvist, at den forværring af F.'s invaliditet, som indtrådte efter hændelsen den 6. oktober 1982, faktisk skyldes udøvelsen af hans opgaver som EF-ansat, for så vidt som forværringen i sidste ende skyldes den erhvervssygdom, som sagsøgeren i forvejen led af. Udvalget har nemlig givet »en rationel beskrivelse af sammenhængen mellem resultaterne af de lægelige undersøgelser som beskrevet i erklæringen og de konklusioner, disse har kunnet give anledning til«, således som det påhviler udvalget i henhold til Domstolens praksis, jf. domme af 26. januar 1984, Seiler mod Rådet, præmis 15 (189/82, Sml. s. 229) og af 10. december 1987, Jänsch mod Kommissionen, præmis 15 (277/84, Sml. s. 4923).
- 15 Retten finder derfor, at Lægeudvalget alene har draget de lægelige konklusioner af sine undersøgelser vedrørende årsagen til sagsøgerens sygdom, og at det herved ikke har taget stilling til juridiske spørgsmål.
- 16 Det følger i det hele af det anførte, at sagsøgte har fortolket lægeerklæringen fejlagtigt ved alene at lægge vægt på forholdet mellem den omtvistede invaliditet på 18% og tildragelsen den 6. oktober 1982 uden at tage hensyn til, at der i lægeerklæringen er påvist en klar sammenhæng mellem denne tildragelse og sagsøgerens sygdom i forvejen, som ifølge erklæringen beviseligt er en erhvervssygdom. Idet Kommissionen i afgørelsen ikke anerkender sagsøgeren som erhvervsinvalid, for så vidt angår den under sagen omtvistede del af invaliditeten, sætter den sig ud over lægeerklæringens konklusioner og anlægger i deres sted sin egen vurdering af et rent lægeligt spørgsmål, som henhører under lægeudvalgets enekompetence, og dettes skøn skal derfor anses for definitivt, når det som i nærværende sag er udøvet forskriftsmæssigt, jf. domme af 29. november 1984, Suss mod Kommissionen, præmis 9-15 (265/83, Sml. s. 4029) og af 19. januar 1988, Biedermann mod Revisionsretten, præmis 8 (2/87, Sml. s. 143). I denne forbindelse skal Retten bemærke, at den omstændighed, at sagsøgerens adfærd den 6. oktober 1982 var vedtægtsstridig, ikke ændrer det forhold, at den omtvistede invaliditet på 18% er erhvervsbetinget. Den omstændighed, at sagsøgerens adfærd den 6. oktober 1982 var vedtægtsstridig, bryder ikke forbindelsen mellem denne hændelse og sagsøgerens mentale forstyrrelser i forvejen. Vedtægtsstridigheden berører ikke den årsagssammenhæng, som lægeudvalget har påvist mellem sagsøgerens bestående erhvervssygdom og den omtvistede forværring på 18% af sagsøgerens invaliditet.

- 17 Afgørelsen skal følgelig annulleres, for så vidt som den omtvistede invaliditet på 18%, hvis tjenstlige oprindelse er bevist, herved ikke anerkendes som en erhvervs-sygdom med henblik på en ydelse til sagsøgeren i henhold til vedtægtens artikel 73.

Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 78

- 18 Sagsøgeren har endvidere kritiseret Kommissionen for ikke at have taget vedtæg-tens artikel 78 i betragtning ved den omtvistede afgørelse. Sagsøgeren har anført, at han, da han den 6. december 1985 anlagde sag til prøvelse af afgørelsen af 6. maj 1985 om fjernelse fra tjenesten — som havde ført til, at hans ansøgning efter vedtægtens artikel 78 blev henlagt — forudsætningsvis anfægtede henlæggelsen af sagen vedrørende artikel 78, idet — forklarer han — der i tilfælde af annullation af afgørelsen om fjernelse fra tjenesten »ex officio skulle ske en færdigbehandling af sagen vedrørende vedtægtens artikel 78«. Sagsøgeren har under retsmødet hæv-det, at han i øvrigt har forbeholdt sig sine rettigheder i henhold til artikel 78, idet han ved flere lejligheder har skrevet til de kompetente administrative instanser og klaget over, at behandlingen af sagen efter artikel 78 var standset.
- 19 Med hensyn til realiteten er sagsøgeren af den opfattelse, at spørgsmålet, om arti-kel 78's betingelser er opfyldt, skal afgøres på det tidspunkt, da ansøgningen indgi-ves. Da han på dette tidspunkt stadig var tjenestemand ved Kommissionen, er betingelserne opfyldt for hans vedkommende. Sagsøgeren er derfor af den opfat-telse, at han har krav på ydelser efter artikel 78 fra det tidspunkt, da hans invalidi-tet blev anerkendt som delvis erhvervsbetinget.
- 20 Heroverfor har Kommissionen gjort gældende, at dette andet anbringende princi-palt skal afvises og subsidiært er ubegrundet. Kommissionen har for det første an-ført, at afslaget af 11. juni 1985 på sagsøgerens ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 78 er blevet endeligt, idet sagsøgeren hverken har indgivet klage eller anlagt sag inden for den fastsatte frist. Kommissionen har herved anført, at kun såfremt sagsøgeren havde fået medhold, dvs. hvis afgørelsen om fjernelsen fra tjenesten var blevet annulleret, ville sagsøgerens sagsanlæg vedrørende afgørelsen om fjernelsen fra tjenesten have gjort det overflødigt at gennemføre en særskilt klagesag m. v. vedrørende afslaget af 11. juni 1985.

21 For så vidt angår realiteten har Kommissionen anført, at sagsøgeren ikke opfylder betingelserne for at få invalidepension efter artikel 78 og navnlig ikke betingelsen om, at sagsøgeren som følge af invaliditeten skal være ude af stand til at gøre tjeneste. Kommissionen bemærker, at F.'s invaliditet ikke gjorde ham ude af stand til at gøre tjeneste, fordi hans tjeneste allerede var ophørt med afgørelsen om at fjerne ham fra tjenesten. Idet sagsøgerens status som tjenestemand er bortfaldet med den omtalte afgørelse, er denne til hinder for, at han stadig skulle kunne få invalidepension, da alene tjenestemænd kan få invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 14 i vedtægtens bilag VIII, som omhandler betingelserne for retten til invalidepension, og hvorefter retten til invalidepension opstår den første dag i den kalendermåned, der følger efter den måned, i hvilken ansættelsesmyndigheden har fastslået, at tjenestemanden er endeligt uarbejdsdygtig og ikke kan udøve sit hverv. Ifølge Kommissionen følger det heraf, at eftersom det på tidspunktet for sagsøgerens fjernelse fra tjenesten ikke var fastslået, at han var endeligt uarbejdsdygtig, indebærer fjernelsen fra tjenesten, at sagsøgerens ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 78 var blevet uden genstand.

22 Retten skal først bemærke, at Kommissionen ved skrivelse af 11. juni 1985 meddelte sagsøgeren, at sagen om invalidepension i henhold til artikel 78 ikke ville blive fremmet. Det fremgår dernæst af afgørelsen af 15. juli 1988, som er genstand for denne sag, at den blev truffet vedrørende en ansøgning i henhold til artikel 73. Kommissionen har derfor kun truffet afgørelse om sagsøgerens ansøgning i henhold til artikel 73, og har ikke taget spørgsmålet om en eventuel invalidepension efter artikel 78 op til fornyet overvejelse. Selv om den omhandlede afgørelse kunne fortolkes som — tillige — et stiltiende afslag på sagsøgerens ansøgning i henhold til artikel 78, ville dette afslag i mangel af nye omstændigheder i forhold til afgørelsen af 11. juni 1985 være en bekræftelse af denne afgørelse og derfor ikke indeholde et klagepunkt. Påstanden om annullation af afgørelsen af 15. juli 1988, som støttes på artikel 78, må derfor afvises, selv om der med afgørelsen antages at foreligge et stiltiende afslag på ansøgningen i henhold til artikel 78.

23 Retten skal endvidere bemærke, at afgørelsen af 11. juni 1985 ikke kan anfægtes, idet sagsøgeren ikke har anlagt sag inden for den i vedtægtens artikel 91, stk. 2, fastsatte frist. Sagsøgerens anbringende om, at han har forbeholdt sig sine rettigheder med hensyn til artikel 78, kan ikke tages til følge. De i vedtægtens artikler 90 og 91 fastsatte klage- og søgsmålsfrister er præceptive: de kan derfor ikke fraviges af parterne eller af Retten, da de har til formål at tilvejebringe retssikkerhed (dom af 12. december 1967, Collignon mod Kommissionen, 4/67, Sml. 1965-1967,

s. 415; dom af 12. juli 1984, Moussis mod Kommissionen, 227/83, Sml. s. 3133, og dom af 7. maj 1986, Barcella mod Kommissionen, 191/84, Sml. s. 1541). Navnlig gør det ingen forskel, at sagsøgeren angiveligt, i det mindste implicit, har anfægtet henlæggelsen af hans ansøgning i henhold til artikel 78 ved sit annullationssøgsmål vedrørende den anden afgørelse om fjernelse fra tjenesten. Idet der ikke var fremkommet nye omstændigheder, og forudsat at han ikke fik medhold i sit søgsmål til prøvelse af afgørelsen om fjernelse fra tjenesten, kunne sagsøgeren alene anfægte Kommissionens afslag på hans ansøgning i henhold til artikel 78, hvorom han fik meddelelse ved skrivelse af 11. juni 1985, efter den fastsatte fremgangsmåde i vedtægtens artikler 90 og 91. Sagsøgeren indbragte faktisk en klage over afgørelsen af 11. juni 1985 ved skrivelse af 26. juni 1985 til generaldirektøren for Personale og Administration, hvori han i henhold til artikel 90 klart angav formålet med og begrundelsen for klagen. Men han har ikke inden for den fastsatte frist anlagt sag med påstand om annullation af afgørelsen. Det fremgår af sagen, at Kommissionen ikke besvarede klagen inden for fristen på fire måneder fra den dato for indgivelsen af klagen, og ved udløbet af denne frist, dvs. den 26. oktober 1985, forelå der således en stiltiende afvisning. Denne stiltiende afvisning kunne gøres til genstand for et søgsmål inden for en frist på tre måneder med tillæg af seks dage under hensyn til afstanden, idet sagsøgeren bor på Korsika. Da sagsøgeren ikke inden for denne frist har anlagt sag ved Domstolen med henblik på annullation af afgørelsen af 11. juni 1985 og af det stiltiende afslag på hans klage, er afgørelsen af 11. juni 1985 blevet endelig (jf. Domstolens dom af 15. januar 1987, Misset mod Rådet, 152/88, Sml. s. 223).

- 24 Det følger i det hele af det anførte, at det andet anbringende, som støttes på artikel 78, skal afvises. Retten skal derfor ikke i dommen tage stilling til det realitets-spørgsmål, som er rejst i forbindelse med anbringendet.

Erstatningspåstanden

- 25 Sagsøgeren har endvidere nedlagt påstand om erstatning.
- a) For det første er sagsøgeren af den opfattelse, at sagsøgte har begået en fejl i den indledende fase af invaliditetssagen — nærmere bestemt i udkastet til den endelige fastsættelse af invaliditetsgraden, som sagsøgeren fik tilsendt den 28. juli 1987 — idet den vedvarende invaliditet var ansat til 60%, uanset at der

ifølge lægeerklæringen herved var tale om en midlertidig sats, idet sagsøgeren skulle gennemgå en ny lægeundersøgelse inden to år.

- b) For det andet mener sagsøgeren, at Kommissionen har pådraget sig ansvar ved at træffe den omtvistede afgørelse, for så vidt som afgørelsen ikke tager hensyn til de 18%'s invaliditet, der skyldes hændelsen den 6. oktober 1982.
- c) Kommissionen har endvidere begået en fejl, for så vidt som den anfægtede afgørelse ikke tager sagsøgerens ansøgning i henhold til artikel 78 i betragtning.
- d) Endelig har den sagsøgte institution begået en alvorlig fejl, da den den 6. maj 1985 traf afgørelse om at fjerne sagsøgeren fra tjenesten, mens sagsøgeren havde sygeorlov, uden at afvente lægeerklæringen for så vidt angik spørgsmålet om hans ansvar. Sagsøgeren har anført, at »den nu nedlagte erstatningspåstand ikke præjudicieres af, at han ikke fik medhold i sit søgsmål med påstand om annullation af den anden afgørelse om fjernelse fra tjensten«.

26 Sagsøgeren har gjort gældende, at disse fejl — navnlig »den belastning, der er forbundet med en årelang sagsbehandling (fra 1982 til i dag) og med de mange sagkyndige udtalelser og lægeundersøgelser« — har påført ham stor skade ved yderligere at forværre hans helbredstilstand og ved i betydeligt omfang at påvirke hans chancer for at komme i arbejde igen: han er for øjeblikket arbejdsløs på trods af talrige forsøg på at finde et arbejde og befinder sig i en meget vanskelig økonomisk situation. Under henvisning hertil finder han det rimeligt, at erstatningen for det lidte tab fastsættes til et beløb svarende til 24 måneders løn for en tjenestemand i lønklasse A5/6, som var den lønklasse, han tilhørte, da han forlod Kommissionen.

27 Sagsøgte har heroverfor anført, at sagsøgeren ikke har bevist de påståede fejl. Kommissionen bemærker for det første, at det udkast til afgørelse, som sagsøgeren blev underrettet om den 28. juli 1987, fulgte lægeerklæringen fra professor De Buck. Med hensyn til de to klagepunkter vedrørende den anfægtede afgørelse henviser sagsøgte til de argumenter, som er fremført i forbindelse med annullationspåstanden. For så vidt angår den fjerde fejl, som sagsøgeren kritiserer sagsøgeren for at have begået, har sagsøgte anført, at »sagsøgeren ikke i forbindelse med et erstatningssøgsmål kan rejse tvivl om den tidligere sagsbehandling forud for afgø-

relsen om at fjerne ham fra tjenesten på et tidspunkt, hvor Domstolen allerede har frifundet i den sag, sagsøgeren havde anlagt med henblik på anerkendelse af, at sagsbehandlingen havde været behæftet med uregelmæssigheder«; sagsøgte henviser til Domstolens faste praksis om, at afvisning med hensyn til en annullationspåstand fører til afvisning vedrørende erstatningspåstanden, jf. bl. a. dom af 14. februar 1989, Bossi mod Kommissionen (346/87, Sml. s. 303).

- 28 Sagsøgte har desuden bestridt, at der er årsagsforbindelse mellem den skade, sagsøgeren hævder at have lidt, og den trufne afgørelse. Ifølge den sagsøgte institution »skyldes den omhandlede skade ene og alene afgørelsen om at fjerne sagsøgeren fra tjenesten«. Sagsøgte udleder heraf, at når Domstolen har statueret frifindelse, for så vidt angår sagsøgerens søgsmål med påstand om annullation af denne afgørelse, kan erstatningspåstanden heller ikke tages til følge.
- 29 De af sagsøgeren fremførte anbringender skal behandles hver for sig.
- 30 a) Med hensyn til fastsættelsen af den vedvarende invaliditet til 60% ved begyndelsen af behandlingen af invaliditetssagen, en invaliditetsgrad som ifølge lægeerklæringen kun var ansat foreløbigt, skal Retten bemærke, at sagsøgeren hverken har bevist, at den sagsøgte institution har undladt at opfylde sine forpligtelser i henhold til vedtægten, eller bevist den skade, han skulle være påført som følge af den fremgangsmåde ved sagsbehandlingen, som han bebrejder Kommissionen.
- 31 Det bemærkes, at ifølge den tidligere nævnte ordnings artikel 20 fastsættes invaliditetsgraden, efter at tjenestemandens læsioner er konsolideret. Artikel 20, stk. 2, foreskriver, at »såfremt invaliditetsgraden efter lægebehandlingens ophør endnu ikke kan bestemmes endeligt, skal erklæringen.. angive den dato, hvor tjenestemandens akter skal undersøges på ny«. Det er disse principper, som professor De Buck, den af Kommissionen konsulterede sagkyndige, lagde til grund, da han konkluderede, at »idet F.'s nuværende invaliditetsgrad er fastsat til 80%, mener jeg, at hans vedvarende invaliditet straks kan fastsættes til 60%, og at der skal foretages en ny undersøgelse af den pågældende om to år med henblik på fastsættelse af den endelige, vedvarende invaliditetsgrad«. De Buck henførte invaliditeten til følgende komponenter:

»— procent hidrørende fra helbredstilstanden før ansættelsen i Fællesskaberne	12%
— procent hidrørende fra overfaldet den 2. september 1978	0%
— procent hidrørende fra hændelsen den 6. oktober 1982, som medførte, at sagsøgeren blev fjernet fra tjenesten	18%
— procent hidrørende fra den pågældendes tjeneste	30%«.

32 Herefter skulle ansættelsesmyndigheden i henhold til ordningens artikel 20, stk. 3, yde en foreløbig erstatning, svarende til den del af invaliditeten, som ikke omtvis-tes. Nævnte erstatning modregnes i de endelige ydelser.

33 Retten skal bemærke, at Kommissionens udkast til afgørelse, som sagsøgeren fik meddelelse om i henhold til ordningens artikel 21, er i overensstemmelse med ord-ningen, idet det herved i tilslutning til professor De Bucks erklæring anerkendes, at der foreligger en erhvervsbetinget invaliditet på 30%, svarende til den ikke omtvis-tede del af den permanente invaliditet. Under henvisning hertil finder Retten her-efter, at Kommissionen har opfyldt de forpligtelser, den ifølge vedtægten har over for sagsøgeren, og at denne i øvrigt ikke har ført bevis for det tab, han hævder at have lidt. Det første anbringende til støtte for erstatningspåstanden er herefter uden grundlag.

34 b) For så vidt angår påstanden om erstatning af det tab, sagsøgeren hævder at have lidt, fordi Kommissionen ikke anerkendte 18% af hans erhvervsbetingede invalidi-tet, skal Retten indledningsvis bemærke, at det af sagsøgeren påståede tab skyldes den omtvistede afgørelse. Retten finder, at annullationen af den forkerte afgørelse og den fastsættelse af graden for sagsøgerens erhvervsbetingede, vedvarende invali-ditet, som Kommissionen vil foretage til opfyldelse af nærværende dom, vil give sagsøgeren den ret, der tilkommer ham. Sagsøgeren har nemlig ikke nærmere do-kumenteret det tab, som han blandt andet påstår at have lidt som følge af en for-værring af sit helbred og sin erhvervsmæssige situation. Han har hverken bevist

eller tilbudt at bevise, at en sådan forværring er indtrådt efter, at den anfægtede afgørelse blev truffet, eller at der er årsagsforbindelse mellem det påståede tab og den nævnte afgørelse. Følgelig er det andet anbringende til støtte for erstatningspåstanden uden grundlag.

- 35 c) Det tredje anbringende, der støttes på, at sagsøgte ikke anvendte artikel 78, da den anfægtede afgørelse blev truffet, kan ikke tages i betragtning. Afgørelsen er nemlig allerede blevet prøvet i lyset af, om artikel 78 fandt anvendelse, og Retten har fastslået, at afgørelsen på dette punkt ikke er ulovlig. Det følger heraf, at Kommissionen ikke har begået en tjenstlig fejl, for så vidt angår den anfægtede afgørelse, og at der derfor ikke foreligger noget tab, der skal erstattes.
- 36 d) Med hensyn til kravet om erstatning under anbringende af, at Kommissionen begik en alvorlig fejl, for så vidt som den fremmede behandlingen af disciplinærsagen under sagsøgerens sygeorlov, skal Retten bemærke, at påstanden for så vidt ikke har samme genstand som de i klagen anførte indsigelser. Klagen var nemlig kun rettet mod den anfægtede afgørelse og mod behandlingen af invaliditetssagen. For så vidt som erstatningspåstanden støttes på anbringendet om en alvorlig fejl, idet disciplinærsagen blev fremmet, må den derfor afvises, eftersom den er nedlagt uden iagttagelse af reglerne om den forudgående administrative procedure i henhold til vedtægtens artikel 90, som finder tilsvarende anvendelse på tjenestemænds erstatningspåstande. Det anførte bekræftes af Domstolens praksis, idet Domstolen vedrørende påstande om erstatning har udtalt, at »de for Domstolen nedlagte påstande i tjenestemandssager... kun [kan] have samme genstand som de i klagen anførte, og der kan kun fremsættes indsigelser, som hviler på samme grundlag som de i klagen anførte« (jf. dom af 20. maj 1987, Geist mod Kommissionen, præmis 9, 242/85, Sml. s. 2181, og nævnte dom af 14. februar 1989, Bossi mod Kommissionen, 346/87). Det følger heraf, at kravet om erstatning på grund af de omstændigheder, hvorunder disciplinærsagen blev gennemført, skal afvises.

Sagens omkostninger

- 37 I henhold til artikel 69, stk. 2, i Domstolens procesreglement, som i medfør af artikel 11, stk. 3, i Rådets afgørelse af 24. oktober 1988 finder tilsvarende anvendelse ved Retten, dømmes den part, der taber sagen, til at afholde sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Sagsøgeren har i det væsentlige fået medhold, og sagsøgte bør derfor betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Tredje Afdeling)

- 1) Kommissionens afgørelse af 15. juli 1988 annulleres, for så vidt som den fastsætter den varige invaliditetsgrad til 50%.
- 2) Kommissionen frifindes for erstatningspåstanden.
- 3) Kommissionen betaler sagens omkostninger med undtagelse af intervenientens, der bæres af denne.

Saggio

Vesterdorf

Lenaerts

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 26. september 1990.

H. Jung
Justitssekretær

A. Saggio
Formand for Tredje Afdeling